Julen börjar vid granen

Femtioårig tradition på Näset i Sundom

SUNDOM
Marita Bagge

När den gemensamma julgranen är insjungen och julevangeliet läst, då börjar julen på Näset i Sundom.

Så har det varit sedan 1950 då Näsföreningen beslöt inköpa en elektrisk julgransserie och resa den första utegranen i byn.

"Vi hoppas under kommande jular få se julgranen lysa lika klart på Näsbacken. Lysa och värma och skänka oss julfrid. Må det bliva en tradition." skrev Lasse Bexar, en av initiativtagarna i sina dagboksanteckningar efter den första samlingen.

Knappast kunde han då ana att folket på Näset på tröskeln till 2000-talet skulle samlas på samma plats och tillönska varandra fridfull helg.

SIDAN 6

GUNNAR BÄCKMAN

Jul på Näset. *Duggregn och snålblåst hindrade inte folket på Näset att söka sig till granen för att höra Gunnar Särs läsa julevangeliet på torsdag kväll. I rullstolen Sandra Bogren och bakom henne Agnes Nordlund.*

På Näset sjungs julen in gemensamt

SUNDOM
Marita Bagge
tel 383 2006

När den sista versen av psalmen *Giv mig ej glans ej guld ej prakt* klingat ut kring julgranen på Näsbacken i Sundom kvällen före julafton, då börjar julen på riktigt på Näset.

Traditionen att resa en gemensam julgran och att samlas och sjunga in den är gammal.

– Den första julgranen restes 1950 berättar Agnes Nordlund, som varit med från allra första början.

Tillsammans med Marita och Michael Borg har vi slagit oss ner vid hennes köksbord för att höra henne berätta hur det hela fick sin början via Näsföreningen, som kan beskrivas som en föregångare till dagens byaråd och byaföreningar.

– 1947 bildades föreningen och den första aktiviteten var en påskfest som hölls på Strandbutikens café.

Föreningen, som samlade folket i gårdarna öster om Nyhagabacken, gjorde också mycket annat.

På somrarna arrangerades gemensamma båtutfärder i skärgården och vintertid började man senare fira julfester.

– Ett 70-tal personer var med på den första båtutfärden till Skadebådan 1947.

Så skapades traditionen

I november 1950 beslöt den kommitté, som var föreningens högsta beslutande organ, att en julgran – byns första utegran – skulle resas på Näsbacken och förses med 16 elektriska lampor. 4 000 mark anslogs och elektrikern Gunnar Nyström fick i uppdrag att verkställa. Den första granen högg Uno Granlund.

"Må det bli en tradition med julgran ute i det fria" har Lasse Bexar, en av initiativtagarna, skrivit i sin dagbok den 12 januari 1951. Så här summerar han sina känslor efter den första julsamlingen:

"Den 23 december – det var lördagkväll – samlades så gott som alla näsbor kl 19.30 kring den gemensamma julgranen. Kyrkoherde Geber hade kommit tillstädes för att förrätta julbön. Han talade om julens budskap i välvalda ord. De församlade sjöng julpsalmer under kantor Vinbergs ledning, bland annat sjöngs som avslutning psalmen Giv mig ej glans ej guld ej prakt. Det var en stämningsrik aftonstund i näsets historia."

GUNNAR BÄCKMAN

Julen är här. *Folk på Näset samlas kring granen, lyssnar till julevangeliet och sjunger de kända julpsalmerna innan de önskar varandra fridfull jul.*

Och så har det fortsatt med undantag för energikrisens år 1973.

– Då ville man inte att folk skulle tända utegranar, säger Agnes Nordlund.

– Jag minns det året, säger Marita Borg, som nu hör till den generation på vars axlar det härnäst ankommer att föra traditionen vidare.

Själv har hon vuxit upp med den här seden och har ritualerna i ryggmärgen.

– Söndagsskoljulfesten hölls alltid sista söndagen före jul. Vi barn for till kyrkan med mammorna och medan vi var i kyrkan restes granen. När vi kom tillbaka med bussen (och hade en "morogubbe" och ett äpple i julpåsen) lyste den för första gången den julen.

Men se det var ordning och reda, ingen tjuvstart var tillåten på den tiden, så sedan släcktes lamporna och tändes inte förrän kvällen före julafton.

Granen som spred julglädje fick också en annan, rent praktisk funktion i ett tidevarv då det annars var mörkt längs vägarna på landsbygden.

Användes som riktmärke

– Den användes som riktmärke när folk kom över isen till Sundom.

– Det skulle vara tomt utan den här traditionen, säger Marita Borg vars familj inte missat samlingen kring granen en enda gång sedan de flyttade tillbaka till Sundom 1985.

– Det kan vara ett par år som vi inte samlats på grund av att det varit riktigt kallt men annars har traditionen pågått oavbrutet, berättar Agnes Nordlund.

Granar har markägarna bjudit på och karlfolket har gemensamt sett till att den blivit huggen och rest. I år är det Karl-Erik Sundin som huggit granen.

– Vi brukar vara trettio, fyrtio personer när vi samlas och numera kommer det också folk utifrån. Som mest när vi firade 35 årsjubileum var vi 80 personer. Ung och gammal kommer och ett år noterade jag att den yngsta var ett halvt år och den äldsta 80 år.

Numera är det tradition att Sundombornas egen kaplan Gunnar Särs läser julevangeliet vid granen men före det sköttes detta hedersuppdrag av olika personer.

– Rut Bexar, Karl Berg och Erik brukade läsa, berättar Agnes.

Erik var hennes man och ibland om vädret tillåt tog han och andra musikanter fiolerna med sig.

Sångare har det funnits gott om i grannskapet så ibland har julsångerna ljudit fyrstämmigt. Härlig är jorden och Stilla natt är de psalmer som absolut hör till.

– En så enkel men trevlig tradition, säger Agnes Nordlund.

– En viktig tradition, säger Marita och Michael Borg.